

ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ НАД ДІТЬМИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ОСВІТЯН

”

Домашнє насильство — це діяння (дії або бездіяльність)

- фізичного, сексуального, психологічного або економічного характеру,
- що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання,
- або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям,
- або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі,
- незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила такі діяння, у тому самому місці, що й постраждала особа,
- а також погрози вчинити такі діяння.

”

Важливо! Дитина, яка постраждала від домашнього насильства, — це

- особа, яка не досягла 18 років та зазнала домашнього насильства у будь-якій формі
- або стала свідком (очевидцем) такого насильства.

Дитина-кривдник — особа, яка не досягла 18 років та вчинила домашнє насильство у будь-якій формі.

Ситуації домашнього насильства, у яких дитина може бути постраждалою особою*:

- насильство між подружжям;
- насильство між колишнім подружжям;
- насильство між нареченими;
- від матері (батька) до дітей одного з подружжя (колишнього подружжя) та інший з подружжя (колишнього подружжя);
- від осіб, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у шлюбі між собою;
- від батьків (матері, батька);
- від діда (баби);
- прадіда (прабаби);
- вітчима (мачухи);
- між рідними братами і сестрами;
- між двоюрідними братами і сестрами;
- від інших родичів: дядька (тітки), двоюрідного діда (баби);
- від опікунів, піклувальників;
- від прийомних батьків, батьків-вихователів, патронатних вихователів.

До уваги! Діти так само можуть скоїти домашнє насильство відносно вищеперелічених осіб. Тоді це – дитина-кривдник(-ця).

ЯК ПЕДАГОГ(-ИНЯ) МОЖЕ ВИЯВИТИ ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО НАД ДИТИНОЮ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ?

У виявленні фактів домашнього насильства має значення спостережливість педагогічних працівників(-ць) закладу освіти, їхнє уважне ставлення до учасників(-ць) освітнього процесу і здатність вчасно помітити тривожні симптоми в поведінці та настроях дітей.

Якщо під час проведення онлайн-занять педагог(-иня) бачить або чує, що:

батьки або інші члени сім'ї:

- ☑ застосовують до дитини штовхання, хапання, ляпаси, побиття, стусани, укуси, викручування рук, смикання за волосся, словесні образи, погрози, приниження, крики, залякування тощо;
- ☑ перешкоджають спілкуванню з однолітками;
- ☑ перешкоджають участі дитини в онлайн-занятті;
- ☑ навмисно псують улюблені іграшки, особисті речі;
- ☑ примушують виконувати непосильну для дитини роботу; змушують виконувати роботу замість відвідування онлайн-занять;
- ☑ сваряться, б'ються між собою
- ☑ тощо.

* Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»

Дитина:

- ☑ скаржиться на вищеперелічені прояви до неї з боку батьків або інших членів сім'ї, родичів;
- ☑ протягом одного або кількох занять різко змінює звичну для неї поведінку;
- ☑ уникає контактів із однолітками та педагогами, не виходить на зв'язок або змінила стиль спілкування;
- ☑ проявляє страх перед появою батьків, інших членів сім'ї;
- ☑ проявляє насильство, агресивну поведінку до інших;
- ☑ має тілесні ушкодження, синці, намагається приховати травми та обставини їх отримання під час онлайн-спілкування;
- ☑ заплакана, замкнута, тривожна, боязка, відмовляється вмикати камеру та мікрофон;
- ☑ має поганий вигляд, скаржиться на погане самопочуття;
- ☑ демонструє втрату інтересу до навчання та іншої діяльності;
- ☑ проявляє інші незвичні для віку дитини фізичні ознаки (видимі та невидимі), а також психологічні й поведінкові прояви, які можуть свідчити про насильство щодо дитини
- ☑ тощо.

Ці поведінкові прояви та видимі ознаки можуть сигналізувати, що дитина потерпає від будь-якої з форм насильства або є загрозою вчинення насильства.

Цей список не є вичерпним, але багато з цих ознак є специфічними для ситуації, пов'язаної з насильством. Однак, якщо ці ознаки присутні, педагогу(-ині) спільно з психологом закладу освіти необхідно з'ясувати їхні причини — довірливо й конфіденційно поспілкуватися з учнем/ученицею, його/її батьками, друзями. І зробити це слід максимально тактовно, щоб своїми діями не погіршити його/її стан, не нанести додаткової травми.

АЛГОРИТМ РЕАГУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ(-ЦЬ) ТА ПЕРЕНАПРАВЛЕННЯ ДІТЕЙ, ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ПІД ЧАС ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У разі отримання інформації/повідомлення або/та у ситуації *особистого виявлення* домашнього насильства або загрози його вчинення:

- ◆ Передайте інформацію для подальшого реагування керівнику(-ці) закладу та/або уповноваженій особі.
  - ◆ Зберігайте спокій, налаштуйте себе на спілкування з дитиною.
  - ◆ Оцініть стан дитини.
  - ◆ Забезпечте організацію надання медичної допомоги (у разі потреби):
    - дізнайтеся адресу місцезнаходження дитини;
    - викличте швидку допомогу за номером 103.
  - ◆ Не залишайте дитину наодинці:
    - зателефонуйте до дитини або вийдіть на зв'язок через соціальні мережі;
    - дізнайтеся, чи є ще хтось вдома із дорослих. Якщо так, запитайте, чи може дитина довіритися цій людині. Якщо поряд із дитиною перебуває тільки кривдник(-ця), запропонуйте знайти безпечне місце для спілкування:
      - будьте на зв'язку до моменту, поки не переконаєтеся, що дитина в безпеці;
      - у разі потреби зателефонуйте до поліції за номером 102.
  - ◆ Заспокойте дитину:
    - запропонуйте випити склянку води та якомога глибше подихати тощо;
    - запитайте в дитини про її емоційний та фізичний стан: «Що сталося?», «Як ти себе почуваш?», «Що я можу зараз для тебе зробити?»
  - ◆ Похваліть дитину за те, що вона до вас звернулася та розповіла про ситуацію.
  - ◆ Можете поспілкуватися з постраждалою дитиною, дотримуючись алгоритму ведення діалогу з дитиною, яка потрапила в ситуацію насильства або загрози його вчинення.*
  - ◆ Можете провести бесіду з учасниками ситуації: дітьми-свідками (спостерігачами), дитиною-кривдником(-цею), дотримуючись відповідних правил спілкування.
  - ◆ Можете провести бесіду з батьками дитини.
- Також у ситуації домашнього насильства можна звернутися для отримання консультацій юристів, психологів та соціальних працівників на:
- ◆ Національну дитячу гарячу лінію 116 111 з мобільних телефонів або 0 800 500 225 зі стаціонарних (пн.-пт. з 12.00 до 20.00). Дзвінок на лінію є безкоштовним, анонімним та конфіденційним.
  - ◆ Національну гарячу лінію з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та ґендерної дискримінації за тел. 0 800 500 335 або 116 123 з мобільних або стаціонарних телефонів цілодобово (безкоштовно, анонімно, конфіденційно).
  - ◆ Гарячу лінію для осіб, які постраждали від домашнього насильства, що створена на базі Урядового контактного центру за номером 15-47. Сервіс цілодобово доступний, дзвінки є безкоштовними зі стаціонарних та мобільних телефонів, анонімними та конфіденційними.
- Особа може звернутись, окрім вищеперелічених механізмів, особисто до органів Національної поліції та служби у справах дітей.

Цей матеріал розроблений за підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ). Зміст публікації є відповідальністю ГО «Ла Страда-Україна» та/або не обов'язково відображає погляди ЮНІСЕФ.

Авторки ідеї: Андрєєнкова Вероніка, Бондар Валерія, Харківська Тетяна © ГО «Ла Страда-Україна», 2020

unicef
для кожної дитини

Зверніться по допомогу на НАЦІОНАЛЬНУ ДИТЯЧУ ГАРЯЧУ ЛІНІЮ:

0 800 500 225

безкоштовно зі стаціонарного та мобільного,
анонімно

116 111

безкоштовно зі стаціонарного та мобільного,
анонімно

* Матеріал розміщено в ліфлеті «Як уберегти дитину від насильства? Рекомендації для педагогів», <https://cutt.ly/PXMPe>, та навчально-методичному посібнику «Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти», <https://ukraine.learningpassport.unicef.org/learner#/course/38/item/235>